

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในการประมาณค่าสมการอุปสงค์ของการนำเข้า ในอดีตที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในแง่การนำเข้ารวมและรายประเภทสินค้าต่าง ๆ รูปแบบลักษณะความสัมพันธ์ทั่วไปที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับกันดีก็คือ

$$M = f(P^m / P^d, Y / P^d)$$

โดยที่ M คือ ปริมาณการนำเข้า, P^m คือ ระดับราคาของสินค้านำเข้า, P^d คือระดับราคาสินค้าที่มีการผลิตในประเทศ และ Y คือ ระดับรายได้ที่เป็นตัวเงิน (nominal income) ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้เรียกว่า อุปสงค์การนำเข้าขั้นพื้นฐาน (basic description of import demand) (E. Leamer และ M. Stem, 1970) ได้รับการพัฒนาและตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการบริโภคทั่วไป (traditional consumer demand theory) ซึ่งมีสมมติฐานที่ว่า ผู้บริโภคจะเป็นผู้มีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ (economics rational behavior) กล่าวคือ ผู้บริโภคจะเลือกซื้อสินค้าและบริการที่จะทำให้ได้รับความพอใจสูงสุด จากงบประมาณรายจ่ายที่เป็นเงินจำนวนหนึ่ง ซึ่งเขาได้จ่ายไปในการซื้อสินค้านั้นหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่เป็นอุปสงค์ขั้นสุดท้าย (final demand) หรืออุปสงค์ของผู้บริโภคแบบธรรมดา (consumer's ordinary demand) (M. Henderson และ E. Quandt, 1971) ซึ่งถูกกำหนดโดยระดับสินค้านำเข้า โดยเปรียบเทียบกับสินค้าที่ใช้ทดแทน และรายได้ที่แท้จริงเป็นสำคัญ

ในขณะที่เดียวกันสมการอุปสงค์การนำเข้าทั่วไป (traditional import demand function) ในช่วงต้นซึ่งใช้ตัวแปร รายได้ เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (gross domestic product : GDP) หรือ ส่วนประกอบของ GDP บางตัว เช่น การบริโภค การลงทุน เป็นต้น เป็นตัวแปรกำหนดและอธิบายพฤติกรรมการนำเข้า โดยมีข้อสมมติที่ว่าความต้องการนำเข้าต่อหน่วยจะถูกกำหนดจากส่วนประกอบของ GDP ซึ่งประกอบด้วย การอุปโภคบริโภค การลงทุนทั้งของภาครัฐบาลและเอกชน และการส่งออกอย่างละ

เท่า ๆ กัน เมื่อใช้ GDP เป็นตัวกำหนด (Sundararajan และ Thakur, 1976) หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ให้นำน้ำหนักหรือความสำคัญเท่ากันหมด สำหรับส่วนประกอบของ GDP ต่อการนำเข้าเพิ่มขึ้น โดยไม่คำนึงถึงลักษณะโครงสร้างของ GDP ซึ่งจะมีผลต่อการนำเข้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อสมมติที่ขัดกับสภาพความจริงของ GDP ที่ประกอบด้วยภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ในสัดส่วนที่ไม่เท่ากัน โดยจะขึ้นอยู่กับลักษณะโครงสร้างของเศรษฐกิจในปีนั้น ๆ และย่อมมีผลกระทบต่อความต้องการนำเข้าไม่เท่ากันด้วย เพราะฉะนั้นจากข้อสมมติที่บิดเบือนไปจากสภาพความจริงก็ย่อมจะมีผลทำให้เกิดภาวะกดดันต่อสมการอุปสงค์การนำเข้าที่ประมาณขึ้นมา มักจะมีประสพปัญหาความลำเอียงในการประมาณค่าในหลาย ๆ กรณีได้

สำหรับสินค้านำเข้าประเภทปัจจัยการผลิต ซึ่งมีลักษณะเป็นสินค้าขั้นกลาง (intermediate product) เช่น วัตถุดิบ สินค้านำเข้า เป็นต้น ซึ่งจะถูกนำไปใช้เป็นปัจจัยการผลิต เพื่อตอบสนองการใช้จ่ายขั้นสุดท้ายในการอธิบายพฤติกรรมกรนำเข้าเหล่านี้ โดยใช้รูปแบบสมการข้างต้นจะไม่เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากไม่ได้สะท้อนถึงความต้องการของการนำเข้าสินค้าเหล่านี้อย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าจะแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการปรับเปลี่ยนตัวแปรรายได้เป็นระดับการผลิตหรือผลผลิตของอุตสาหกรรมที่ใช้สินค้านำเข้าเหล่านี้ไปเป็นปัจจัยการผลิตแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของการนำเข้าสินค้าขั้นกลาง ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของ GDP แล้วส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในระบบเศรษฐกิจได้อย่างครบถ้วนในทุก ๆ สาขาการผลิต ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณความต้องการในสินค้าขั้นกลางเหล่านี้เพื่อนำไปผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองอุปสงค์ขั้นสุดท้าย (indirect requirement) และในขณะเดียวกันในบางครั้งผู้บริโภคก็จะบริโภคสินค้านี้โดยตรง (direct requirement) โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนการผลิต เช่น น้ำมัน เป็นต้น

จากจุดบกพร่องทั้งสองประการข้างต้น กอปรกับความต้องการค้นหาสมการการนำเข้าที่สะท้อนถึงพฤติกรรมของอุปสงค์ทางด้านกรนำเข้าทั้งทางตรงและทางอ้อมที่แท้จริง ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของ GDP เป็นสำคัญ ทำให้มีการดัดแปลงรูปลักษณะสมการการนำเข้าบางประการโดยนำแนวการวิเคราะห์ทางด้านปัจจัยการผลิตและผลผลิต (input - output requirement) ซึ่งส่วนใหญ่งานวิเคราะห์และงานวิจัยที่ผ่านมานำไปใช้ทางการวิเคราะห์ระยะยาวมากกว่า เช่น การวางแผนระดับภาคการผลิต เป็นต้น มาช่วยในการพัฒนาสมการการนำเข้าให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลการผลิตและผลผลิตระหว่างสาขาการผลิตต่าง ๆ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งที่แสดงการหมุนเวียนของสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจจะช่วยให้การประมาณความต้องการการนำเข้าทั้งทางตรงและทางอ้อม (direct

and indirect import requirement) ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของลักษณะโครงสร้างหรือส่วนองค์ประกอบภายในอุปสงค์ขั้นสุดท้าย หรือ GDP ซึ่งประกอบด้วยกรบริโภค การลงทุนของภาครัฐบาลและเอกชน รวมทั้งการส่งออก โดยผ่านค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยการผลิตและผลผลิต (input - output coefficient) ได้อย่างสมบูรณ์และดีกว่ารูปสมการการนำเข้าแบบเดิม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้างและความสัมพันธ์ของอุปสงค์การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ ที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อการนำเข้า โดยเฉพาะมุ่งเน้นสินค้าชั้นกลางเป็นสำคัญ
- 2) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงและความสำคัญของโครงสร้างส่วนประกอบภายในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่มีต่อการนำเข้า โดยดัดแปลงใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (input-output table) มาช่วยในการวิเคราะห์
- 3) เพื่อประมาณความต้องการการนำเข้าในระยะสั้น ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์มวลรวมและส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การวิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้าของประเทศไทยโดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต เป็นการศึกษาด้านอุปสงค์การนำเข้ามวลรวมและการนำเข้าแยกรายประเภทสินค้า โดยแยกตามหมวดระบบ SITC (Standard International Trade Classification) ซึ่งเป็นการแยกตามลักษณะของสินค้าแบบตรงไปตรงมาตามระบบที่ได้มีการตกลงและยอมรับกันในระดับระหว่างประเทศ ทำให้ง่ายต่อการจัดทำข้อมูลและเปรียบเทียบระหว่างประเทศ โดยจะประกอบด้วยกลุ่มสินค้านำเข้า 10 หมวดใหญ่ ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ วัตถุดิบ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น น้ำมันจากพืชและสัตว์ เคมีภัณฑ์ สินค้าหัตถอุตสาหกรรม เครื่องจักรและยานพาหนะ สินค้าหัตถอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด และสินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

ข้อมูลที่ใช้ในการประมาณการจะใช้ข้อมูลรายปี ในช่วงปี 2515-2541 ซึ่งอยู่ในช่วงที่มีการนำเอานโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออกเป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาประเทศภายหลังจากที่ใช้นโยบาย

ทดแทนการนำเข้าในช่วงปี 2504-2514 ทำให้บทบาทของภาคการค้าระหว่างประเทศทางด้าน การนำเข้ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในด้านโครงสร้างการนำเข้าและมูลค่าการนำเข้า แต่สำหรับข้อมูลในตาราง บัญชีการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย จะใช้ข้อมูลในปี 2533 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล

ในการศึกษาที่จะต้องใช้ข้อมูล 3 ส่วน คือ

1) ตารางบัญชีการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย ปี 2533 (Input - Output of Thailand 1990) จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ถือได้ว่าเป็นตาราง บัญชีการผลิตและผลผลิตล่าสุดที่เสร็จสมบูรณ์ ดังนั้น จึงอาศัยข้อมูลในตารางบัญชีการผลิต และผล ผลิตปี 2533 นี้ เป็นแหล่งข้อมูลของการศึกษาซึ่งมีขนาด 180 x 180 สาขาการผลิต แต่ในการศึกษานี้จำ เป็นต้องลดขนาดเหลือ 10 x 10 สาขาการผลิตโดยจำแนกตามหมวด SITC ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

2) อุปสงค์ขั้นสุดท้าย (final demand) ของแต่ละปีจะใช้ร่วมกับตารางบัญชีการผลิตและผล ผลิตปี 2533 เพื่อจะได้ generated imports ในแต่ละปี ภายใต้ข้อสมมติฐานที่ว่า ตารางบัญชีการผลิต และผลผลิตคงที่ตลอดเวลา จะประกอบด้วยการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของเอกชนและรัฐบาล การ สะสมทุน ส่วนเปลี่ยนแปลงสินค้าคงเหลือ การส่งออก และการส่งออกพิเศษ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ผลิต ภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (gross domestic product)

3) มูลค่าการนำเข้า ดัชนีราคานำเข้า และดัชนีราคาผู้ผลิต โดยจะแยกสินค้าตามระบบ SITC ซึ่งทำให้สินค้ามีทั้งหมด 10 หมวด ได้แก่ หมวด 00 : อาหาร หมวด 01 : เครื่องดื่มและยาสูบ หมวด 02 : วัตถุดิบ หมวด 03 : น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น หมวด 04 : น้ำมันจากพืชและสัตว์ หมวด 05 : เคมี ภัณฑ์ หมวด 06 : สินค้าหัตถอุตสาหกรรม หมวด 07 : เครื่องจักรและยานพาหนะ หมวด 08 : สินค้า หัตถอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด และหมวด 09 : สินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ และรวมถึงหมวดการนำเข้ามวลรวมเข้า ไปด้วย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- 1) ทำให้ทราบถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงและความสำคัญของโครงสร้างส่วนประกอบภายในผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติที่มีต่อการนำเข้า
- 2) ทำให้ทราบถึงความต้องการการนำเข้าระยะสั้น ที่เป็นผลสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจากการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์มวลรวม และส่วนประกอบของ GDP
- 3) ทำให้ทราบถึงโครงสร้างการผลิตของประเทศไทยในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา จากการจำแนกกลุ่มสาขาการผลิต

1.6 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้าของประเทศไทยโดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต มีองค์ประกอบ 5 บท คือ

บทแรก กล่าวถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์และข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

บทที่สอง เป็นการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะกล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอุปสงค์การนำเข้าของประเทศไทย โดยงานการศึกษาทุกผลงานได้ยึดถือแนวการวิเคราะห์ของฟังก์ชันอุปสงค์การนำเข้าทั่วไป (traditional import demand function) เพื่ออธิบายพฤติกรรมการนำเข้า

บทที่สาม กล่าวถึงการนำเข้าสินค้าของประเทศไทย แนวโน้มและระดับการพึ่งพาการนำเข้ารวม โครงสร้างการนำเข้าของประเทศไทย และแหล่งที่มาของสินค้าเข้าของประเทศ

บทที่สี่ กรอบทฤษฎีและวิธีวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตซึ่งจะประกอบด้วย ส่วนประกอบและข้อสมมติสำคัญของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต ส่วนที่สองเป็นส่วนที่กล่าวถึงแบบจำลองสำหรับการสร้างอุปสงค์การนำเข้าโดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต และส่วนของแหล่งที่มาของข้อมูล

บทที่ห้า เป็นการประมาณค่าความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในแบบจำลองและการวิเคราะห์ผลการศึกษาที่ได้รับ

บทสุดท้าย จะเป็นการสรุปผลการศึกษาทั้งหมดเพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ตาราง
ปัจจัยการผลิตและผลผลิตมาช่วยในการวิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้า นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา
เศรษฐกิจของประเทศ และสุดท้ายก็จะแสดงถึงจุดอ่อนของการศึกษาที่ ตลอดจนข้อเสนอแนะ แนวทาง
และวิธีการพัฒนาการศึกษาในลำดับต่อไป

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University